

Počivamo li zaista u miru? Dr. Toni Lozančić: "Organi jednog donora mogu spasiti život čak osam ljudi, a ne postoji veći izraz ljubavi prema bližnjemu od toga da daruje dio sebe za spas i ozdravljenje druge osobe"

Toni Lozančić, dr. med., transplantacijski koordinator KBC-a Split i liječnik specijalist anesteziologije, reanimatologije i intenzivnog liječenja objasnio nam je razliku između eksplantacije i transplantacije organa i tkiva, ali i podijelio iskustvo rada s obiteljima preminulih koji se u trenutku najveće tuge odlučuju za herojski čin spašavanja tuđih života

AUGUSTIN MARKOTA / Foto: Pixabay, Pexels, ilustracija — 10. studenoga 2025. 14:34

Dalmacija Danas se kroz ciklus članaka pod nazivom "Počivamo li zaista u miru? Zdravstveni, etički i pravni aspekti odnosa prema ljudskom tijelu nakon smrti" bavi manje poznatim, često tabuiziranim te zdravstveno i pravno zanimljivim dijelovima odnosa prema ljudskom tijelu nakon smrti. Istražit ćemo kakvi su pravni okviri postupanja prema ljudskom tijelu nakon smrti, što se u zdravstvenom i teološkom smislu smatra mirnim počivanjem i koja je najčešća zona zaobilaženja zakona vezanih za ukop.

Jedna od tema koja je osobito zanimljiva, a rijetko detaljno obrađivana, tiče se doniranja organa. Kako se ljudi odlučuju na tu plemenitu gestu? Kako reagiraju njihove obitelji? Što se sve može donirati za izlječenje druge osobe? Kakve su pravne regulative donacija organa i tkiva u Hrvatskoj? Naš sugovornik **Toni Lozančić**, dr. med., transplantacijski koordinator KBC-a Split i liječnik specijalist anesteziologije, reanimatologije i intenzivnog liječenja objasnio nam je razliku između eksplantacije i transplantacije organa i tkiva, ali i podijelio iskustvo rada s obiteljima preminulih koji se u trenutku najveće tuge odlučuju za herojski čin spašavanja tuđih života.

Možete li nam pojasniti što je to darivanje organa i tkiva?

- Presađivanje organa i tkiva plemeniti je čin spašavanja ljudskog života ili poboljšanja kvalitete života teško oboljelih pacijenata. Kod takvih pacijenata iscrpila su se sve druge metode liječenja te je došlo do nepovratnog zatajenja funkcije organa ili tkiva. Npr., u Europi svakog dana u prosjeku umre 18 ljudi čekajući na neki od organa za transplantaciju. Mogu se donirati organi (bubreg, srce, jetra, pluća, tanko crijevo i gušterača), tkiva (koža, koštano tkivo, srčani zalisci, krvne žile, rožnice) i stanice (krvotvorne matične stanice, stanice otoka gušterače...). Ono što treba naglasiti je da u procesu presađivanja organa postoje dva jednako važna, ali potpuno odvojena postupka: eksplantacija i transplantacija. Eksplantacija je medicinski postupak uzimanja organa ili tkiva od preminule osobe koja je darivatelj, dok transplantacija označava presađivanje tog organa drugoj osobi kojoj je potreban za preživljavanje ili poboljšanje kvalitete života. Ono što je zanimljivo za spomenuti je da u jednom postupku darivanja, eksplantaciji i transplantaciji, sudjeluje više od 100 ljudi: stručnjaci raznih profila, liječnici, medicinske sestre i tehničari, laboranti, vozači, administrativno i pomoćno osoblje i mnogi drugi. Gotovo uvijek to iziskuje dodatni rad izvan redovnog radnog vremena jer organi ne mogu čekati, odnosno i eksplantacija i transplantacija mora se odviti u što kraćem vremenu.

Kako izgleda proces doniranja? Koji se uvjeti moraju ispuniti?

- Prvi korak je prema medicinskim kriterijima i na propisan način sa sigurnošću utvrditi smrt osobe. Smatra se da je smrt nastupila kada se utvrdi potpuni i konačni prestanak moždane cirkulacije, odnosno smrt mozga. Smrt mozga utvrđuje, u dva uzastopna klinička pregleda, tročlano povjerenstvo te to potvrđuje jednom od zakonom predviđenih instrumentalnih pretraga. Važno je naglasiti da liječnici koji utvrđuju smrt mozga ne sudjeluju u uzimanju i presađivanju organa. Potom slijedi procjena organa i tkiva preminulog, kako bi se utvrdilo njihovo stanje i provjerilo jesu li zadovoljeni svi zdravstveni parametri, a tek potom se pristupa razgovoru s obitelji. Ukoliko dobijemo pristanak, podaci se anonimno, pod šifrom, unose u sustav Eurotransplanta te se pretragom baze bolesnika koji čekaju na organ pronade primatelj, također anoniman i pod šifrom, koji je po medicinskim parametrima najprikladniji za transplantaciju organa. Ti primatelji mogu biti u bilo kojoj zemlji članici Eurotransplanta (Austrija, Belgija, Hrvatska, Njemačka, Mađarska, Luksemburg, Nizozemska, Slovenija). Također, organi ili tkiva mogu se uzeti i od živog darivatelja, ako je to medicinski opravdano te ukoliko nema prikladnoga organa ili tkiva od preminule osobe. Naravno, uz pristanak živog darivatelja. Podaci o darivateljima i primateljima dijelova ljudskog tijela predstavljaju tajni su.

Kakvi su zakonski okviri doniranja organa i zašto ključnu ulogu ima obitelj preminule osobe?

- U Hrvatskoj je sustav doniranja organa i tkiva uređen tako da je svaka preminula osoba tj. osoba kojoj je utvrđena moždana smrt mogući darivatelj organa, osim ako se za života izričito protivila darivanju. Ipak, u praksi se uvijek za dozvolu pita uža obitelj preminuloga. Stoga je vrlo važno da svaka osoba za života razgovara s obitelji o svojoj želji. Donorska kartica važna je kao iskaz pozitivnog stava pojedinca o darivanju organa, ali ne obvezuje. Ipak, ukoliko je preminula osoba posjedovala donorsku karticu, obitelj uglavnom poštuje stav umrle osobe i ne protivi se eksplantaciji. Ukoliko je darivatelj tkiva ili organa živa osoba, darivatelj daje svoju pisanu potvrdu.

Kako izgleda razgovor s obitelji o doniranju organa preminule osobe? Kako im se pristupa u tako osjetljivom trenutku?

- Nakon što se utvrdi moždana smrt, obitelj se pažljivo informira o stanju, o postupcima koji su provedeni i o mogućnosti darivanja organa. S obitelji razgovaram uglavnom ja, u ulozi bolničkog transplantacijskog koordinatora, zajedno s kolegama iz eksplantacijskog tima, najčešće anesteziologom dr. **Hrvojem Vučemilovićem** i neurologinjom dr. **Terezijom Pijerov**. To su izrazito stresni i emotivni razgovori i za nas liječnike. U jednom trenutku ljudima kažeš da je njihov član obitelji preminuo i dok su oni u tom stanju šoka, boli i velike patnje, moraš ih pitati za doniranje i tako njihovu pažnju s vlastite tuge preusmjeriti na dobro drugih. Važno je da budemo izrazito empatični i potpuno transparentni. Obitelj često ne zna ništa ili jako malo o doniranju organa, ne zna kakav je bio stav preminule osobe te im je potrebno pojasniti svaki korak, dati dovoljno vremena i na kraju poštivati njihovu odluku. U KBC-u Split u 70 do 80 posto ovakvih slučajeva dobijemo pristanak obitelj. Obitelj doniranje organa prepoznaje kao novu nadu, kao svojevrsni produžetak života preminulog člana i neki oblik završetka njegove životne priče.

U KBC-u Split u srpnju je uspješno obavljena prva transplantacija bubrega. Kako napreduje transplantacijski program?

- Da, nakon višegodišnjih priprema KBC Split napokon ima transplantacijski program. Do sada smo u splitskoj bolnici izvodili samo eksplantacijske postupke. Na ovu temu puno bi imao za reći voditelj transplantacijskog programa KBC-a Split doc. prim. dr. sc. **Hrvoje Šošić**. No ono što svi znamo je da je riječ o velikom iskoraku za splitsku bolnicu i velikom olakšanju za sve one ljude kojima je potrebna transplantacija bubrega, dolaze iz ovog "dalmatinskog bazena" te su do sada na ovaj izrazito složen zahvat morali putovati za Zagreb. Do danas je uspješno obavljeno 6 transplantacija bubrega. Procjenjuje se da od ukupnog broja aktualno prijavljenih bolesnika na listi Eurotransplanta u RH oko 30% gravitira liječenju KBC-u Split.

Koliko se u Hrvatskoj i u KBC-u Split godišnje provede postupaka darivanja organa nakon smrti te kakvi su trendovi kroz posljednjih nekoliko godina?

- U KBC-u Split, kao i u drugim zdravstvenim ustanovama, brojke variraju iz godine u godinu, ali posljednjih se godina bilježi porast aktivnosti u programu darivanja i presađivanja organa. Ipak, Hrvatska je i dalje među vodećima u Europi po broju presađenih organa u odnosu na broj stanovnika. Godišnji prosjek u KBC-u Split je desetak eksplantacija. Do sada, naš najstariji donor imao je 82 godine, a najmlađi darivatelj bilo je dijete od 3 i pol mjeseca. Što se tiče tkiva, u KBC-u

Split je u prošloj godini bilo 26 donacija očnog tkiva, a o doniranju tkiva brigu vodi bolnički koordinator za tkiva mag. sestrinstva **Matea Puljiz**.

Smatrate li da je darivanje organa nakon smrti jedno od najplemenitijih djela koje čovjek može učiniti – jer time doslovno daruje život drugima?

- Apsolutno. Smatram da ne postoji veći izraz ljubavi čovjeka prema svome bližnjemu od toga da nakon smrti ili čak i za života daruje doslovno dio sebe, odnosno organ za spas i ozdravljenje druge osobe. Organi jednog donora mogu spasiti život čak 8 ljudi. Ako jednadžbi dodamo i tkivo donora, navedena brojka se penje na više od 50 spašenih života. Zato bih poručio svima da se ne boje, već da budu heroji i sudjeluju u spašavanju tuđih života.

Koliko edukacija i svijest javnosti utječu na broj donacija – i mislite li da bi se uz više javnih kampanja broj donora mogao povećati?

- Edukacija i javna svijest presudni su za uspjeh transplantacijskog programa. Kad građani razumiju što znači darivanje organa, kako se postupak provodi i koliko života može spasiti, spremnost na pristanak značajno raste. U Hrvatskoj se to već pokazalo kroz kampanje Ministarstva zdravstva i Hrvatskog zavoda za transfuzijsku medicinu koje uvijek rezultiraju porastom broja donora. I tim splitske bolnice radi na promociji ovog programa na lokalnoj razini. Organiziramo javno obilježavanje Europskog darivanja tkiva i organa na rivi gdje građanima dijelimo promotivne letke i donorske kartice, odgovaramo na njihova pitanja te uklanjamo predrasude i strahove vezane za darivanje tkiva i organa. Također, u suradnji sa srednjim školama Splitsko-dalmatinske županije organiziramo tribine za učenike, a često i istupamo u medijima kako bi naša poruka došla do što šireg broja ljudi. I ovaj razgovor zasigurno će doprinijeti ovom cilju i hvala vam na tome.

Počivamo li zaista u miru? Stručnjaci kažu da se prema pokojnicima odnose s najvećim poštovanjem, ali manjak grobara i mogućnosti izbora načina pogreba donose ozbiljne probleme

Počivamo li zaista u miru? Don Ante Žderić o dilemama i strahovima umirućih: "Čovjeku treba vrijeme za tugovanje i oproštaj, a u beznađu i manjku vjere mnogi se znaju zapitati – što ako naprijed nemamo gdje, a nazad nemamo kome?"

Počivamo li zaista u miru? Manjak obdukcija često je rezultat nepovjerenja i nepoznavanja posla patologa, a prakse u Europi i svijetu drastično se razlikuju

Počivamo li zaista u miru? Povreda mira pokojnika oskrvnjivanjem grobnih mjesta najčešće se događa zbog imovinskih razloga i pod utjecajem alkohola

Počivamo li zaista u miru? Trend kremiranja u Hrvatskoj raste, ali infrastruktura ne prati želje mnogobrojnih pokojnika i njihovih obitelji

Članak je objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije iz Programa poticanja novinarske izvrsnosti

Moja reakcija na članak je...

NAPIŠI, DOJAVI, SLIKAJ,
UKAŽI... BUDI DIO NAS.

DALMACIJA
DANAS

[UVJETI KORIŠTENJA](#) [PRAVILA O PRIVATNOSTI](#) [PRODAJA I MARKETING](#) [IMPRESSUM](#)

[KONTAKT STRANICA](#) [CJENIK](#) [CJENIK-IZBORI](#)

© 2025 Dalmacija danas. Sva prava pridržana.